

Реалізація співпраці Волинської області та Люблінського воєводства Польщі в культурній сфері в межах євро регіону «Буг»

Роботу виконано на кафедрі країнознавства і міжнародних відносин ВНУ ім. Лесі Українки

Розглянуто основні форми та напрями співпраці Волинської області та Люблінського воєводства Польщі в культурній сфері в межах євро регіону «Буг».

Ключові слова: транскордонне співробітництво, культурна співпраця, спільні проекти.

Миронюк Наталія. Реализация сотрудничества Волинской области и Люблинского воеводства Польши в культурной сфере в пределах евро региона «Буг». Рассматриваются основные формы и направления сотрудничества Волинской области и Люблинского воеводства Польши в культурной сфере в пределах евро региона «Буг».

Ключевые слова: трансграничное сотрудничество, культурное сотрудничество, общие проекты.

Mironyuk Nataliya. Realization of Cooperation Volyn and Lublin Region of Poland in the Cultural Sphere Within the Euroregion «Bug». The main directions of cooperation forms and Volyn and Lublin province of Poland in the cultural sphere Euroregion «Bug».

Key words: transborder cooperation, cultural cooperation, joint projects.

Постановка наукової проблеми та її значення. Курс на інтеграцію в Європу, в тому числі й у євроатлантичні структури, сьогодні стає не тільки стратегічним пріоритетом, а й історичним імперативом України. Співробітництво України з іншими державами у галузі культури затверджено на державному рівні, забезпечується через діяльність обласних, районних та міських органів управління.

На сьогодні Україні важливо будувати збалансовані міжнаціональні та міжрегіональні відносини, розвивати міжнародне співробітництво в галузі культури насамперед із країнами, з якими вона межує. Стратегічним партнером для нашої держави є Польща. Після її вступу до ЄС розвиток зв'язків із цим західним сусідом ще більше сприяє інтеграції України у європейський культурний простір. Тісна взаємодія української та польської культур, особливо прикордонних територій, має давні традиції, що зумовлено спільним історичним минулим. Однак серед частини населення як України, так і Польщі трапляється негативне сприйняття країни-сусіда через події історичного минулого. Концерти музичних груп, окремих солістів, організація фестивалів, художніх, музейних та фотовиставок, театральних вистав сприяє ліквідації негативних стереотипів в українсько-польських стосунках, налагодженню добросусідських відносин та усвідомленню місця наших народів у єдиній європейській та світовій спільноті.

Інформація про культурну співпрацю Волинської області з Польщею міститься в архівах органів місцевого самоврядування. Відділи культури районних та міських рад подають до Управління культури і туризму Волинської державної адміністрації щорічні звіти про проведення заходів на виконання Указу Президента України «Про заходи щодо активізації євроінтеграційного транскордонного співробітництва» від 19.12.2007 р. та на виконання Програми прикордонного співробітництва «Польща – Білорусь – Україна» на 2007–2013 рр. Із різними спільними культурно-мистецькими заходами та подіями ознайомлюють засоби масової інформації. Особливості культурного співробітництва у межах євро регіону «Буг» описано у працях О. Алісової [1], С. Крисенко [4], О. Лугової [5], М. Приймак [6]. Однак комплексної характеристики усіх форм та напрямів українсько-польського співробітництва у культурній сфері немає.

Мета дослідження – охарактеризувати основні форми та напрями співпраці України та Польщі в культурній сфері в межах євро регіону «Буг».

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження.

Інтенсивна культурна співпраця з Польщею розвивається в межах територій транскордонного співробітництва – єврорегіонів. У нашому дослідженні зупинимося на формах культурної співпраці Волинської області з Люблінським воєводством Республіки Польща в межах єврорегіону «Буг».

Ознайомлення української громадськості з культурою Польщі, а польської – з культурою України відбувається переважно завдяки ініціативі різноманітних мистецьких фондів, органів місцевого управління. Органи місцевого самоврядування Волині та Люблінського воєводства сприяють культурній співпраці. Зокрема, Єврорегіональний центр інформації і культурного співробітництва у Любліні здійснює заходи, метою яких є створення основ для співпраці культурних установ й організацій країн – учасників єврорегіону. Ще у 2005 р. створено базу даних про культурні установи, організації та художні колективи головних міст єврорегіону «Буг» – Луцька, Любліна та Бреста. Особлива місія у справі поєднання двох народів належить представникам ЗМІ. Обидва суспільства «страждають» на хронічний брак позитивної інформації.

Важливою складовою частиною культурного співробітництва є діяльність Товариств польської культури, яких на Волині вісім: Товариство польської культури на Волині ім. Еви Фелінської (відділення у Луцьку, Ковелі, Маневичах, Горохові, Берестечку), Товариство польської культури ім. Т. Костюшка, Товариство польської культури Горохівщини ім. Ю. Словацького, Товариство польської культури ім. М. Огінського у Любомлі. Ці осередки польської культури відіграють чималу роль у пропагуванні польської культури, видають газети, організовують зустрічі, концерти, ярмарки.

Розвивається подальша співпраця на міському, селищному рівні. Угоду про співпрацю підписало у 2009 р. керівництво с. Лища Луцького району та с. Гдешина Замостського повіту. Активно розвиваються побратимські зв'язки у сфері культури обласного центру Волинської області з Любліном та Жешувом.

Культурна співпраця між двома сусідніми державами здійснюється через діяльність закладів культури – бібліотек, клубів, театрів, філармонії, музеїв, будинків культури, а також окремих творчих спілок, колективів, громадських організацій. Активно розвивають свої культурні зв'язки міста-побратими. У межах співпраці між Володимир-Волинським та Кентштином, Луцьком та Ольштином проводяться Дні міст, що постійно включають низку культурно-мистецьких заходів за участю творчих колективів із партнерських міст.

Співпраця обласної організації Спілки письменників Волині з колегами у Польщі включає взаємні переклади творів, випуск обмінних номерів письменницьких видань, видання двомовних книг перекладів та їх презентація в регіонах, спільне відзначення пам'ятних дат, пов'язаних із життям та творчістю видатних письменників України та Польщі, конкурси польської та української поезії та прози, участь у книжкових виставках-ярмарках. Проведення зустрічі журналістів Волинської області та Люблінського воєводства в межах програми «Надбужанські зустрічі» має на меті розміщення позитивних публікацій про область. Генеральне консульство Республіки Польща в Луцьку та Центр культури в Любліні у співпраці з Товариством польської культури ім. Т. Костюшка у м. Луцьку та іншими партнерськими інституціями організували IV Декламаторський конкурс польської поезії і прози для мешканців України, що відбувся у березні 2011 р. в Луцьку.

Спілка польських композиторів у Кракові є партнером обласної філармонії у м. Луцьку. Луцький районний будинок культури вже 20 років співпрацює з колегами з м. Красностав (товариство «Глорія Віта»). У 2012 р. відбулися святкові заходи «20 років з Україною» з нагоди ювілею партнерства. Проведено десятки концертів українських виконавців у Польщі, спільний пленер художників, зустрічі українських та польських поетів, створено творчу майстерню для акторів театру, вийшов друком збірник із перекладами української й польської поезії.

Як результат ефективної співпраці з Музеєм Замойських у Замості видається українсько-польський щорічник «Замостсько-Волинські музейні зошити». Польські реставратори залучені

до реставраційно-відновлювальних робіт будинку, де жив і працював І. Стравінський у м. Устилуг. У XVI міжнародній науковій конференції «Волинська ікона: дослідження та реставрація», організованій Волинським краєзнавчим музеєм на базі його відділу – Музею Волинської ікони, взяли участь фахівці з музеїв, реставраційних установ, ВНЗ, академічних інститутів Польщі, в тому числі Підляської академії, Замостського музею та Музею Холмської землі, Інституту Центральної та Східної Європи в Любліні.

Спеціалісти з охорони культурної спадщини області проводять переговори з керівництвом Інституту археології Люблінського університету ім. М. Кюрі-Склодовської щодо створення спільної українсько-польської археологічної експедиції та інших актуальних питань дослідження археологічної спадщини українсько-польського пограниччя. У м. Володимирі-Волинському розпочато дослідження залишків палацу польського короля Казимира III (XV ст.). У м. Луцьку на подвір'ї колишнього монастиря шаріток (тут нині міститься резиденція ординарія Луцької дієцезії) у культурному шарі XVI ст. виявлено залишки мурів костелу Св. Трійці, збудованого 1545 р. єпископом Ю. Пальчевським на місці кафедри Вітовта 1427 р. У цьому костелі відбувалися сейми волинської шляхти, а також були поховані князі Збаразькі, Вишневецькі, сам Ю. Пальчевський, ряд інших видатних світських та духовних осіб римо-католицького віросповідання. Спільний проект сприяє подальшій реалізації програми транскордонного співробітництва «Польща – Білорусь – Україна», передбачає організацію спільного дослідження культової споруди у м. Луцьку – Троїцького костелу, виготовлення проекту музеєфікації залишків. У рамках програми транскордонного співробітництва «Польща – Білорусь – Україна» на 2007–2013 рр. реалізується проект «Від спільних культурних традицій до спільного майбутнього». Ціль – дослідження та відтворення спільних українсько-польських традицій співіснування на прикладі садиби Липинських (с. Затурці Волинська обл.), на базі якої відбулося відкриття музею у серпні 2011 р. [3].

Налагоджують контакти зі своїми зарубіжними партнерами й бібліотеки Волині. Працівники бібліотечної мережі Луцька відвідували м. Красностав Республіки Польща, де проходило навчання зі створення комплементарних транскордонних проектів для бібліотечних установ Красноставського повіту та Луцького району. Результат зустрічі – укладення договору між Луцькою центральною районною бібліотекою і повітовою публічною бібліотекою в м. Красноставі про партнерство в проекті «Створення пакету комплементарних транскордонних проектів для культурних установ Красноставського повіту та Луцького району». У філії № 6 Центральної міської бібліотеки м. Луцька функціонує сектор «Польська бібліотека та читальня», що містить 4,45 тис. примірників документів польською мовою при загальному фонді бібліотеки 36,0 тис. примірників. Розвивається співпраця з польськими партнерами, зокрема широкомасштабний обмін літературою. Активно співпрацює з польськими колегами й Центральна бібліотека для дітей м. Луцька та центральна районна бібліотека Турійська. Центр європейської інформації в Обласній універсальній науковій бібліотеці ім. Олени Пчілки щорічно проводить Європейські студії, фестивалі традицій та звичаїв країн – членів ЄС, «Євробачення», конкурси та виставки [2, 3].

Традиційною є участь польських колективів у міжнародних фестивалях, що проводяться на Волині – «Поліське літо з фольклором», «Сніп», «Берегиня» (Луцьк, Ковельський, Любомльський, Горохівський, Володимир-Волинський райони), «На хвилях Світязя» (Шацький район), «Стравінський і Україна» (Луцьк, Устилуг), «Різдвяна містерія», Міжнародний джазовий фестиваль, та у місцевих фестивалях у Володимирі-Волинському («Володимир» – щоразу беруть участь фольклорні колективи міст Грубешова, Казимежа-Дольного), на Старовижівщині та ін. У 2005 р. відновив свою діяльність українсько-польський міжнародний музичний джазовий проект «Музичні діалоги над Бугом», який передбачає спільні концерти українських і польських джазових музикантів на території України та Польщі. Творчі колективи Волині також брали участь у польських фестивалях (Міжнародні фольклорні фестивалі обжинкової пісні, що відбулися у Казимежі-Дольному

та у Замку Люблінського воєводства, «Надбужанські зустрічі» у Грубешові). Фестиваль «Jazz Bez», який щорічно проходить у грудні 2010 р., є найбільшою джазовою подією на польсько-українському прикордонні у 10 містах обох країн (зокрема, у Луцьку, Жешуві, Перемишлі, Любліні, Саноку).

Традиційно насиченим є календар спільних культурних акцій. У вересні 2011 р. у Луцьку відбувався польсько-український мандрівний кінофестиваль «БО!». Щороку в Берестечку або навколишніх селах (Боремлі, Мерві) проходить фестиваль українсько-польської пісні, який організовує місцеве товариство польської культури.

За підтримки Генерального консульства республіки Польща у Луцьку відбулися джазові фестивалі, які організував Луцький джаз-клуб, – травневий фестиваль «Музичні діалоги», серпневий «Art Jazz Cooperation» та груднева імпреза «Jazz Bez». Під час фестивалю «Art Jazz Cooperation» волинські журналісти, які цікавляться мистецькою тематикою, брали участь у майстер-класах польських колег, які відбулися завдяки співпраці Луцького джазового клубу з Товариством журналістів м. Замость (Польща). У джазових концертах брав участь польсько-український колектив С. Крючкова «Traditional Jazz Quartet». Проведення спільних концертів джазової музики передбачено у розробленому проекті «Замость – Луцьк».

Святкові події області теж не обходяться без участі офіційних делегацій та творчих колективів країн – учасників єврорегіону. Заходи, присвячені річницям філармонії, Волинського краєзнавчого музею, пам'яті Лесі Українки (Луцьк, Колодяжне); «Ніч у Луцькому замку», День Луцька, День Ковеля, День Володимира-Волинського і т. д. скликають гостей із Польщі.

Продовжується щорічна традиція святкування Європейських днів добросусідства, які посідають важливе місце у відносинах двох країн. У 2008 р. Дні Європи святкували в с. Гуца Любомльського району, починаючи з 2009 р., Форум транскордонної співпраці в рамках Європейських днів добросусідства відбувався безпосередньо на кордоні. Основна частина заходів проекту «Європейські дні добросусідства “Кордон 835”» відбувалась у серпні 2010 р. на українсько-польському кордоні біля прикордонного знака № 835 на березі р. Буг, що поряд із населеними пунктами Кречів (Іваничівський район, Волинська область, Україна) та Крилів (Люблінське воєводство, Польща). У 2011 р. міжнародні заходи відбулися у місцевості Адамчуки–Збереже Шацького району й Влодавського повіту (Кордон-1055) та Кречів–Крилів Іваничівського району й Замостського повіту (Кордон-855) поблизу лінії українсько-польського державного кордону. Мета заходу – сприяти втіленню в життя ідеї добросусідства та пропагувати відкритий кордон між Європейський Союзом й Україною. Європейські дні добросусідства виконують роль символу поєднання та братерства, сприяють розвитку українсько-польської співпраці та євроінтеграції, а особливо у прикордонному регіоні в рамках розширення Шенгенської зони.

Працівники культурної галузі Волинської області, зокрема м. Володимира-Волинського, беруть активну участь у Днях європейської спадщини. Зокрема, 2010 р. проведено круглий стіл на тему «Пам'ятки історичної спадщини у творчості митців Грубешівського та Володимир-Волинського повітів», у якому взяли участь представники міської влади, громадських організацій, преси, науковці та краєзнавці. Відбулося відкриття виставки картин художників, учасників Міжнародного щорічного пленеру «Колорит», у якому брали участь художники з міст Корше, Кентштин, Люблін. Члени любительського об'єднання художників культурно-мистецького центру брали участь у Міжнародних пленерах у містах Ленчне, Пулави, Корше, Кентштин, Бартошице.

Ще однією формою творчої співпраці Польщі та України є гастролі польських та українських творчих колективів на території сусідньої країни. Святкування та різні урочисті події рідко відбуваються без участі гостей із сусідньої держави. Камерний муніципальний аматорський оркестр «Елегія» (Нововолинськ), народний аматорський ансамбль «Калинова сопілка» (Ківерці), гурт «ПЮ-КА-ДЮ», народний художній колектив «Барвінок» (Ковель),

народний ансамбль «Колос» (Торчин), народні ансамблі «Волинянка» та «Волиняночка» (Луцьк), творчий колектив «Розмай» та народний ансамбль «Володимирські музики» (Володимир-Волинський), ансамбль народної пісні районного народного дому «Просвіта» (м. Берестечко) й артисти музично-драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка, лялькового театру, обласної філармонії (камерний оркестр «Кантабіле», Волинський народний хор) та багато інших щороку відвідують із гастрольями Польщу.

Розширюється географія осередків українсько-польського культурного співробітництва на Волині. У серпні 2011 р. в селі Костюхнівка Маневицького району урочисто відкрили Центр діалогу (Центр українсько-польських зустрічей), у якому молодь із двох держав матиме змогу обмінюватися досвідом, культурно відпочивати та вчитися. Задля активізації гуманітарного напрямку українсько-польської взаємодії налагоджено регулярні обміни делегаціями спеціалістів у сфері культури.

Висновки. Отже, співпраця у сфері культури в межах євро регіону «Буг» за останні роки характеризується позитивною динамікою. Це зумовлено спільністю національних інтересів країн-сусідів, їх глибинними історичними та культурними зв'язками. Надалі потрібно сприяти розвитку добросусідських культурних взаємин в дусі європейської інтеграції, дотримуючись при цьому своєї культурної автентичності. Подальша співпраця Волині та Люблінського воєводства у галузі культури має хороші перспективи. Є можливість отримати фінансування спільних культурних проєктів за кошти ЄС в рамках програми співробітництва «Польща – Білорусь – Україна» на 2007–2013 рр. Вирішення потребує питання покращення інформаційного забезпечення, браку коштів та розширення меж культурної співпраці. За останні роки відбувається інтенсифікація українсько-польської культурної співпраці у межах євро регіону «Буг». Цьому сприяє державна політика, діяльність органів місцевого самоврядування, закладів культури, громадських установ та організацій. Дослідження особливостей культурного співробітництва двох сусідніх країн допоможе вирішенню проблем (брак коштів та інформації) й сприятиме пошуку нових форм та напрямів співпраці у культурній сфері.

Список використаної літератури

1. Алісова О. І. Культурно-мистецька співпраця в українсько-польському прикордонні / О. І. Алісова // Європейські інтеграційні процеси і транскордонне співробітництво : тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф. студ., асп. і молодих науковців (Луцьк, 25–26 трав. 2011 р.). – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2011. – С. 314–316.
2. Миронюк Н. В. Основні форми та напрями культурної співпраці Волинської області в межах євро регіону «Буг» / Н. В. Миронюк // Європейські інтеграційні процеси і транскордонне співробітництво : тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф. студ., асп. і молодих науковців (Луцьк, 25–26 трав. 2011 р.). – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2011. – С. 294–296.
3. Миронюк Н. В. Сучасний стан співпраці закладів культури Волині та Люблінського воєводства Польщі в межах євро регіону «Буг» / Н. В. Миронюк // Географія, геоэкологія, геологія: опыт научных исследований : VIII Междунар. науч. конф. студ., асп. и молодых ученых. – Киев : [б. и.], 2011. – С. 251–252.
4. Крисенко С. В. Особливості гуманітарних відносин України та Польщі / С. Крисенко // Наук. вісн. Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки. Серія : Географічні науки. – 2004. – № 4. – С. 136–142.
5. Лугова О. А. Культурно-освітні центри євро регіону «Буг» / О. А. Лугова // Наук. вісн. Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки. Серія : Географічні науки. – 2004. – № 5. – С. 244–251.
6. Приймак М. В. Розвиток транскордонного співробітництва у сфері культури євро регіону «Буг» / М. В. Приймак // Соціально-економічні дослідження у перехідний період. Проблеми і перспективи транскордонного співробітництва в аспекті європейської інтеграції. Вип. XVI НАН України. Ін-т регіон. досліджень. – Львів ; Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2000. – С. 137–139.